

Г Л А С

CDXXIX

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

КЊИГА 31

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

GLAS

CDXXIX

CLASSE DE LANGUE ET DE LITTERATURE

№ 31

Reçu à la IXème séance de la Classe de langue et de littérature
le 27 novembre 2018

Rédacteur
ZLATA BOJOVIĆ
Membre régulier de l'Académie

BELGRADE
2019

ISSN 0351-7365

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Г Л А С

CDXXIX

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

КЊИГА 31

Примљено на IX скупу Одељења језика и књижевности
од 27. новембра 2018.

У р е д н и к
академик
ЗЛАТА БОЈОВИЋ

БЕОГРАД
2019

Издаје
Српска академија наука и уметности
Београд, Кнеза Михаила 35

Коректор
Рајка Павловић

Технички уредник
Никола Сивановић

Тираж
300

Штампа
Colorgrafx, Beograd

САДРЖАЈ

Драгослав Михаиловић, <i>Ко је убио Вељу Мрдаковића</i> (Миладин и Тања Вилоић, 6. мај 1990)	7
Матија Бећковић, <i>Људина</i>	15
Владета Јеротић <i>Сиђурносѝ или ризик?</i>	19
Милосав Тешић, <i>Два дојева за њојему Калопера Пера</i>	23
<i>Евлин</i>	23
<i>Кад уклони засѝор најѝамнија сенка</i>	24
Душан Ковачевић, <i>У доброј драми ниѝија није случајно</i> (одломци из разговора Душана Ковачевића са Тамаром Крстић и Михајлом Панѝћем)	27
Александар Лома, <i>Ковиље, кобиле, Арханђео Михаило и Свеѝи Никола</i> ...	37
<i>Aleksandar Loma, Feather grass, mares, Archangel Michael</i> <i>and Saint Nicholas</i>	68
Горан Петровић, <i>Ћуѝање са Косанчићевоѝ венца</i>	69
Милован Данојлић, <i>Писање као лек</i>	75
Злата Бојовић, <i>Самосвојносѝ дубровачке ране ренесансне лирике</i> <i>у најѝаријем ѝериоду њеноѝа ѝрајања</i>	81
<i>Zlata Bojović, Independence of early Ragusan renaissance lyric</i> <i>in the oldest period of its duration</i>	93

Љубинко Раденковић, <i>О симболици обредног њонацања у народној култури Срба</i>	95
Ljubinko Radenković, <i>About the symbolics of ritual behavior in the folk culture of Serbs</i>	132

Зорица Несторовић, <i>Однос њриѡведања и смрти</i> у Причи о везировом слону <i>Иве Андрића: ѓенега</i>	133
Zorica Nestorović, <i>Relation between storytelling and death in Priča o vezirovom slonu by Ivo Andrić: genesis</i>	154

КОМЕМОРАТИВНИ СКУП – АНТОНИЈЕ ЕМИЛ ТАХИАОС (1931–2018)

Јасмина Грковић-Мејѡор, <i>Анѡније Емил Тахиаос (1931–2018)</i>	157
Αγγελική Δεληκάρη, Αντόνιος-Αμίλιος Ταχιάος (20 Μαΐου 1931-†10 Απριλίου 2018)	163
Αγγελικι Δελικαρι, Αντονιος Εμιλιος Ταхиаос (20. мај 1931 – 10. април 2018)	166
Ηλία Γ. Ευαγγέλου, Αντόνιος-Αμίλιος Ταχιάος Αντωνιος Αμιλιος Ν. Ταχιαос: το επιστημονικο του εργο και η σημβολη του στη ελληνικη σλαβολογικη ερευνα	169
Илиас Г. Евангелу, <i>Анѡниос Емилиос Тахиаос: њеѓово научно дело и доѡринос ѓрчкој слависѡици</i>	175

IN MEMORIAM

Предраг Пипер, <i>У сѡомен на академика Владеѡу Јероѡића (2. авѓусѡи 1924 – 4. сеѡѡембар 2018)</i>	183
--	-----

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΕΛΗΚΑΡΗ

Επικ. Καθηγήτρια της Μεσαιωνικής Ιστορίας των Σλαβικών Λαών

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΝΤΩΝΙΟΣ-ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΤΑΧΙΑΟΣ (20 ΜΑΪΟΥ 1931-†10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2018)

Ο Αντώνιος-Αιμίλιος Ταχιάος υπήρξε ένας από τους διαπρεπέστερους καθηγητές της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Σε μια εποχή που οι Σλαβικές Σπουδές αποτελούσαν ταμπού για τον ελληνικό κόσμο, ο ίδιος τόλμησε να πρωτοπορήσει και να ασχοληθεί με το επιστημονικό αντικείμενο της *Ιστορίας και Γραμματείας των Σλαβικών Εκκλησιών*. Αγάπησε πολύ τις σλαβικές γλώσσες, τις οποίες και διάβαζε και ομιλούσε. Αυτό τον έκανε ιδιαίτερα αγαπητό στους ξένους συναδέλφους του που τον θαύμαζαν για τις γνώσεις και για την ευγένεια που τον διέκρινε. Το συγγραφικό έργο του αναφέρεται στις πνευματικές και πολιτιστικές σχέσεις των Σλάβων με τον ελληνικό κόσμο, και θεωρούσε πάντα καθήκον του να προάγει τις ελληνοσλαβικές σχέσεις και να διατηρεί επικοινωνία με επιστημονικά κέντρα στο εξωτερικό. Κατόρθωσε έτσι να εδραιώσει τη Σλαβολογία στην Ελλάδα, αφήνοντας πίσω του πλούσιο έργο, που μεταφράστηκε σε ξένες γλώσσες. Τιμήθηκε με πολλούς τίτλους και βραβεία. Υπήρξε αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας της Αθήνας και αλλοδαπό μέλος της Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών και της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών. Διετέλεσε Πρόεδρος του Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου του Αίμου. Το 1975 ίδρυσε την Ελληνική Εταιρεία Σλαβικών Μελετών, η οποία αποτέλεσε το όργανο της επίσημης εκπροσώπησης της Ελλάδας στη Διεθνή Επιτροπή Σλαβολόγων. Ήταν επίτιμο μέλος της Ενώσεως Σλαβολόγων Βουλγαρολόγων της Βουλγαρίας και του

Ομίλου Βυζαντινολόγων της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών στην Αγία Πετρούπολη, καθώς και Επίτιμος Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Σλαβολόγων. Το Κέντρο Μελέτης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κυρίλλου και Μεθοδίου είναι το τελευταίο δημιούργημα του Καθηγητή και το αφήνει ως κληρονομιά σε όλους τους Θεσσαλονικείς, όπως επίσης και το ξενόγλωσσο επιστημονικό περιοδικό του *Cyrrillomethodianum*, για το οποίο ήταν ιδιαίτερα περήφανος.

Αν και καταξιώθηκε ως επιστήμονας με πολλές διακρίσεις, πιο σημαντική ωστόσο θεωρούσε την πορεία του ως ανθρώπου, συζύγου, πατέρα, παππού, αδελφού, θείου, φίλου και φυσικά διδασκάλου. Μιλούσε πάντα με αγάπη και υπερηφάνεια για τη σύζυγό του Νίκη, τα παιδιά του Τάσο και Στέλιο, τη νύφη του Μάγδα, τα εγγόνια του, Νίκη και Αντώνιο-Αιμίλιο, τον αδελφό του Νίκο, τα ανίψια, τους φίλους και τους μαθητές του. Όταν άρχιζε να απαριθμεί τις γνωριμίες του, είχε κανείς την αίσθηση, ειδικά οι νεότεροι, ότι παρακολουθούσε συμβάντα από την πολιτική, εκκλησιαστική, καλλιτεχνική ζωή της Ελλάδας και κυρίως της Θεσσαλονίκης.

Γνώριζε και ο ίδιος ότι οι εμπειρίες του προσήλκυαν το ενδιαφέρον των ακροατών του. Μπορούσε να αξιολογήσει όσα έζησε, γι' αυτό και τα άφησε παρακαταθήκη σ' ένα βιβλίο του που κυκλοφόρησε πριν λίγους μήνες από τις Εκδόσεις Κυριακίδη με τίτλο *Ανάκληση Αναμνήσεων*¹. Εκεί περιέγραψε με γλαφυρές λεπτομέρειες την ατμόσφαιρα διαφόρων περιόδων, τα παιδικά του χρόνια, τις αρχές και το ήθος που διδάχτηκε από την οικογένειά του, τις μορφές των αγαπημένων του προσώπων, αλλά και όσων τον σημάδεψαν στην προσωπική και την επαγγελματική πορεία του.

Η πίστη του στον Θεό τον συνόδευε πάντα, οι επαφές του με εκκλησιαστικούς-πνευματικούς άνδρες του χάριζαν ένα αίσθημα αγαλλίασης και ασφάλειας. Επιζητούσε την πνευματική ηρεμία του Άθωνα. Σε μια επιστολή του προς τον πατέρα Θεόκλητο Διονυσιάτη γράφει²: «*Τώρα ζω υπό το βάρος πολλών τιμητικών τίτλων που απεκόμισα από Ακαδημίες και πανεπιστημιακές σχολές, χωρίς εντούτοις να αποκτήσω καμμία περγαμηνή και κανέναν τίτλο αρετής, χωρίς διαβατήριο για την χώρα των ζώντων. Ονειρεύομαι να με αξιώσει ο Κύριος να βρεθώ κάποτε και πάλι με τους γέροντες, με τις ταπεινές ψυχές των Αθωϊτών ασκητών και των ευαρεστη-*

¹ Βλ. Α.-Αι. Ν. Ταχιάος, *Ανάκληση Αναμνήσεων*, Θεσσαλονίκη 2017.

² Βλ. Α.-Αι. Ν. Ταχιάος, *Στην Σκιά του Άθω* [Μαρτυρίες VIII], Θεσσαλονίκη 2016, σσ. 74-75.

*σάντων τω Δεσπότη των απάντων, ευρίσκομαι όμως μακράν όλων αυτών, ως καταδαπανήσας τον βίον εν τοις ματαίοις και εφημέροις. Γι' αυτόν τον λόγο σε παρακαλώ, πάτερ Θεόκλητε, εύχου υπέρ του αναζίου και αμαρτωλού Αντωνίου εν ταις προς Κύριον Ιησούν εντεύξεσί σου, ότι το όνομα Κυρίου ισχυρόν. Διδάσκω στον μικρό εννεάχρονο εγγονό μου, να επαναλαμβάνει το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» και προσπαθώ να του δώσω να καταλάβει ότι η επίκλησις του Θείου Ονόματος είναι δύναμις μεγίστη». Έτσι, λοιπόν, μπορούσε να ξεπερνά τα εμπόδια και τις δυσκολίες της ζωής, έχοντας κοντά του πάντα ως φύλακα-άγγελο τη σύζυγό του Νίκη. Στο βιβλίο του *Ανάκληση Αναμνήσεων* εκφράζει σ' εκείνη ένα μεγάλο ευχαριστώ για τα πενήντα πέντε χρόνια της συμβίωσής τους με τις χαρές, τις αγωνίες, όλα όσα μπορεί να θυμάται και να θέλει να ξεχάσει κάποιος, αναπολώντας το παρελθόν³: «Η σύζυγός μου Νίκη μού έχει σταθεί στην ζωή μου ανεκτίμητος, πιστός και στοργικότατος σύντροφος. Μου συμπαραστάθηκε στις περιπέτειες της υγείας μου. Έχω υποστεί εγχείριση από όγκο στο στομάχι, έμφραγμα, δύο φορές εγχείριση καρδιάς, εγχείριση χολής εν θερμώ, κ.ά. Σε όλες αυτές τις περιπέτειες η Νίκη υπήρξε ο μόνιμος σύντροφος και βοηθός στην ανάρρωση, με την τρυφερότητα και την στοργή της. Της είμαι από τα βάθη της ψυχής μου ευγνώμων».*

Η πνευματική διαύγεια και το ενδιαφέρον για ποικίλα επιστημονικά ζητήματα τον συνόδευαν μέχρι τις τελευταίες στιγμές του. Τα βιβλία και τα άρθρα του αποτελούν σημαντική συμβολή στη μελέτη του σλαβικού κόσμου, φωτίζοντας διάφορες πτυχές των ελληνο-σλαβικών σχέσεων.

³ Βλ. Ταχιάος, *Ανάκληση Αναμνήσεων*, σ. 36.

АНГЕЛИКИ ДЕЛИКАРИ

Доцент средњовековне историје словенских народа

Одељење историје и археологије Аристотелов универзитет у Солуну

АНТОНИОС ЕМИЛИОС ТАХИАОС
(20. МАЈ 1931 – 10. АПРИЛ 2018)

Антониос Емилиос Тахиаос био је један од најистакнутијих професора Богословског факултета Аристотеловог универзитета у Солуну. У време када су славистичке студије код Грка представљале табу, он се први осмелио да за предмет свог научног интересовања изабере *Историју и њисменост словенских цркава*. Словенске језике је веома волео, читао и говорио, па су га колеге из иностранства веома поштовале, као што су се дивиле његовим знањима и љубазности, која га је увек красила. Пошто се бавио духовним и културним везама Словена са грчким светом, он је сматрао својом дужношћу да унапређује грчко-словенске односе и да одржава комуникацију са научним центрима у иностранству. Стога је успео не само да иза себе остави богато дело, које је преведено на неколико страних језика, него и да утемељи славистику у Грчкој. Додељена су му многа звања и награде. Био је дописни члан Атинске академије и инострани члан Српске академије наука и уметности и Бугарске академије наука. Обављао је дужност председника Института за истраживања Балканског полуострва (Ιδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου). Године 1975. основао је Грчко друштво за славистичка истраживања, које је постало званични представник Грчке у Међународном комитету слависта. Био је почасни члан Савеза слависта и бугаролога Бугарске и Друштва византолога Руске академије наука у Петрограду, као и почасни председник Савеза грчких слависта. Професорова последња творевина био је Центар за проучавање културног наслеђа Тирила и Методија, који је оставио у наслеђе свим Солуњанима, а основао је и научни часопис *Cyrrilomethodianum*, у којем су прилози објављивани на страним језицима, и на који је био посебно поносан.

Иако је за свој научни рад добио бројна признања, ипак је важнијим сматрао оне квалитете које је имао као човек, муж, отац, деда, брат, стриц, пријатељ, и, наравно, учитељ. Увек је са љубављу и поносом говорио о својој супрузи Ники, синовима, Тасосу и Стелјосу,

снаји Магди, унуцима, Ники и Антониосу Емилиосу, брату Никосу, синовцима, пријатељима и ученицима. Када би почео да прича о својим познанствима, сви би, а посебно најмлађи слушаоци, стекли утисак да је будно пратио дешавања из политичког, црквеног и уметничког живота Грчке, а нарочито Солуна.

Био је свестан вредности свог богатог животног искуства, као и пажње коју је оно привлачило, па је стога написао књигу *Призивање сећања*, коју је неколико месеци пре његове смрти објавила издавачка кућа „Киријакидис”.¹ У тој књизи живописно је изложио атмосферу из различитих периода свога живота, описао је своје детињство, морална начела која је усвојио у породици, портрете вољених особа, као и оних који су оставили трага у његовом личном и професионалном развоју.

Вера у Бога никада га није напуштала, а његови контакти са духовницима даривали су му осећање велике радости и сигурности. Трагао је за духовним миром Свете горе. У једном писму, упућеном оцу Теоклиту Дионисијатском, Тахиаос пише: „Сада живим под теретом многих почасних звања која су ми доделиле академије и универзитети, а нисам стекао никакву диплому, ни звање врлине, па ни путну исправу за Земљу живих. Сањам о томе да ме Господ удостоји да се још једном нађем у друштву старца, смерних душа светогорских подвижника, и свих оних који су угодили Владици, али сам од њих далеко, будући да сам живот протраћио у таштини и пролазним стварима. Зато те молим, оче Теоклите, да се у својим молитвеним обраћањима Господу Исусу молиш и за мене, недостојног и грешног Антонија, јер силно је име Господње. Свог малог деветогодишњег унука учим да понавља молитву „Госпode Исусе Христе, помилуј ме” и покушавам да му помогнем да схвати да је у призивању имена Божијег највећа сила.”² На тај начин је могао да преброди животне недаће и тешкоће.

Крај себе је увек, као анђела чувара, имао своју драгу супругу Ники. У књизи *Призивање сећања* исказује јој велику захвалност за педесет и пет година заједничког живота, са радостима, недаћама, и свим оним чега би човек желео да се сети и оним што би хтео да заборава. Присећајући се прошлости, он каже: „Супруга Ники ми је у животу била изузетно драгоцен, веран и посвећен пријатељ. Била ми је подршка током здравствених криза кроз које сам пролазио: опери-

¹ А.-Ат. Ν. Ταχιάος, *Ανάκληση Αναμνήσεων*, Θεσσαλονίκη 2017.

² А.-Ат. Ν. Ταχιάος, *Στην Σκιά του Αθω* [Μαρτυρίες VIII], Θεσσαλονίκη 2016, 74–75.

сан ми је тумор на желуцу, имао сам срчани удар, две операције срца, операцију жучи, и др. У свим тим недаћама Ники ми је била постојан друг и подршка током опоравка, са својом нежношћу и љубављу. Благодаран сам јој из дубине душе.”

Интелектуална радозналост и интересовање за разна научна питања професора Тахиаоса нису напустили до краја његовог живота. Књиге и чланци које је оставио иза себе представљају значајан допринос проучавању словенског света и осветљавају различите аспекте грчко-словенских односа.

(Превод Дејан Целебџић)